Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной МАЙН 9 четверг № 105 (3106)

Сэн 10 мүнгэ.

Залуу эрдэмтын ехэ амжалта

Москва. Залуу эрдэмтэ Гутенмахер болбол математическа физикын бодолгонуудые бодохо шэнэ теори бии болгобо. Энэ теориин үндэhэ hуури дээрэ, Гутенмахер болбол орёо диференциальна уравнениинүүдые тон бэлээр бодохо арга олгохо, электроинтергратор аппарадые конструкцилба. Электроинтергратор болбол электротехника, теплотехника, барилгын механика, гидро ба аэромеханика, металлургяар, наука ба техникын бусад hалбаринуудаар тон сложно проблеманүүдые шиидхэлгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэжэ болохо байна.

Хүүгэдэй зунай амаралтада эрхимээр бэлэдхэхэ

Социализмын ороной соргой, золтой багашууд — hурагшад, пионернүүд болбол эрдэм наука шудалхын түлөө эршэмтэйгээр тэмэсэн, жэл дотор жэшээтэ hайнаар hуралсаад, өөhэдынгөө зунай амаралтые үнэхөөр сэнгэлиг условидо үнгэргэнэ.

Ленин—Сталинай парти ба советскэ засаг болбол ургажа ябаа эдиршүүдые коммунистическэ ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үгаахэ анхарал табина. Жэл бүри пионерэй хэдэн мянгаад лагернууд эмхидхэгдэжэ, олон миллион хүдэлмэришэдэй ба колхозни гуудай үхибүүд хандуулагдана. Жэшээлхэдэ, манай Бурят-Монголой республика дотор, 1940 ондо пионерэй 179 лагернууд нээгдэхэ ба энээндэ 16000-hаа доошо бэшэ үхибүүдые хабаадуулхаар хараалагдана. Мүнөө жэлдэ сомсоведүүд бүхэндэ шахуу нэжээд лагерь нээгдэхэ байна. hуралсалай жэлэй дүүрэхэ саг дүтэлжэ, лагернуудай эхилхэ хаhа улам бүри ойротоно.

Республикын зарим районуудай хүтэлбэрилэгшэд хүүгэдэй амаралтада бэлэдхэлгын хүдэлмэрине эртэнhээ эхилээ. Тарбагатайн аймаг (аймисполкомой түрүүлэгшэ ба лагериие эмхидхэхэ комиссиие хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Матвеев) багашуудай зунай амаралтые бэлэдхэл түгэсөөр угтахын тулада большевистскэ оролдолго гаргаhанайгаа результатда, хурсагдаhан хүдэлмэриие дүүргэжэ байна. Эндэ пионерэй 17 лагернууд эмхидхэгдэхэ. Тиигээд, лагернуудай байха газарнуудань үни олдонхой ба байра-байдалынь заhабарилгын хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна. Мүн тэрэшэлэн, Хоринн аймагта лагернуудые нээлгэдэ бэлэдхэлгын хүдэлмэри түргэ ябуулагдана. Ахалагша вожатанууд ба эрхилэгшэдэнь томилогдоо.

Гэбэшье, хүүгэдэй зунай амаралтада бэлэдхэлгэ оловхи районуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Тунхэнэй, Закаменай ба Кяхтын аймагуудта энэ хүдэлмэри эхилэгдээгүй гэhэн сигналнууд ороно. Тус аймагуудта зарим лагернуудай эмхидхэгдэхэ газарнууд үшөө олдоодүй. Лагерийн эрхилэгшэд ба ахалагша вожатанууд үни томилогдоод байха ёhотой аад, мүнөө хүртэр үшөө олдоодүй.

1939 ондо 14 мянган үхибүүдые лагернуудта хабаадуулха плантай байhан аад, 13 мянга тухай hурагшад хандуулагдаhан байгаа. Илангаяа, Кяхтын, Кабанскын ба бусад аймагуудта тус хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр табигдаhан юм. Харин, мүнөө жэлдэшье эдэ аймагуудта бэлэдхэлгын хүдэлмэри үшөө эхилээдүй байhань элирүүлэгдэбэ.

Тиимэhээ, нютагуудахи комсомольско организацинууд болбол зол жаргалта хүүгэдэйгээ зунай амаралтада эрхимээр бэлэдхэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмэсэхэ уялгатай.

Пионерэй лагернууд болбол үхибүүдые коммунистическэ ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэтэй. Пионерэй вожатанууд болбол эдир дүүнэрээ—баяр түгэс багашуудые эхэ орондоо үнэн, эрхим кадрнууд болгон хүмүүжүүлхэ зорилготой. Зүгөөр, зарим вожатанууд энэ хүндэтэ ба харюусалгата хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд гарадаг байгаа. Улан-Удын Мясокомбинаддахи лагерай ахалагша вожата байhан Высодская гэгшэ пионернүүдэйгээ дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхын орондо, харин өөрөө тон таарахагүй ябадал гаргаhан юм. Эдэ мэтын фактнууд үнгэрhэн жэлдэ үсөөн бэшэ тохёолдоhон байгаа.

ВЛКСМ-эй зарим айкомууд болбол вожатануудые томилон ололгодо анхаралаа багаар табидаг байна, тэрээнhээнь боложо, хүсэд дүршэл шадабаригүй хүнүүд вожатанууд болгогдон томилогдодог ушарнууд үзэгдэнэ. Тиимэhээ комсомолой айкомууд хадаа вожатануудые томилолгодо туехай анхарал табиха уялгатай.

Бүхы партийна, комсомольско, профсоюзна организацинууд ба колхозууд, совхозуудай, сельсоведүүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эдиршүүдэй зунай амаралтые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха хэмжээнүүдые абахань шухала.

Главсевморпутиин хүдэлмэрилэгшэдые шагналга

Хойто далайн замуудые ба Холын хойто районуудые шэнжэн нээглэхэ ябадалда эрхим габьяагуудай түлөө, мүн 1938 ба 1939 онуудай арктическа навигациин үедэ жэшээтэ hайнаар ба баатаршагаар хүдэлмэрилhэнэй түлөө Главсевморпутиин 374 хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар, ССР Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдаба.

Ленинэй орденоор 7 хүн шагнагдаа: Белахов—Главсевморпутиин политуправлениин начальник байhанаа, мүнөө СССР-эй Далайн Флодой Наркомые орологшо, Гельгардт—Севморпутиин механик, Липп—аэрофлодой Енисейскэ авиалиниин пилот, Мелехов—ледоколой капитан, Симков—Мурманска заводой главна инженерые орологшо, Сорокин—„Ермак" ледоколой капитан, Черноцкий—Севморпутиин заводстройн модошо дархашадай бригадын бригадир.

„Улаан Одоной" орденоор 4 хүн шагнагдаа: Алексеев—пилот, Советскэ Союзай Герой, урдань Ленинэй хоёр орденуудаар ба Улаан Тугай нэгэ орденоор шагнагдаhан; Купчин—Игарска авиоотрядай командир, Стрекаловский—Главсевморпутиин начальнигые орологшо, Шевелев—Главсевморпутиин начальнигые орологшо, Советскэ Союзай Герой, урдань урда тээ Ленинэй хоёр орденуудаар шагнагдаhан.

Ажалай Улаан Тугай орденоор 47 хүн шагнагдаа. Тэдэнэй дунда: Балакшин — арктическа институдай ахалагша гидролог, Дзюба — ВКП(б)-эйн Таймырска окружкомой хоёрдохи секретарь, Кучаряи — „Ленин" ледоколой капитан, Мазурук — полярна авиациин управлениин начальник, Советскэ Союзай Герой, урдань Ленинэй орденоор ба „Улаан Одоной" орденоор шагнагдаhан; Павловский — „Сибиряков" ледокольно пароходой нэгэдэхи классай матрос, Панфилов — НКВД-эйн Архангельска управлениин начальник, Пегов — ВКП(б)-эйн Приморско обкомой секретарь, Старостин — ВКП(б)-эйн Мурманска обкомой секретарь, Степаненко — ВКП(б)-эйн Якутска обкомой секретарь, Тягунин — московско авиагруппын капитан-пилот, Тевлянко — Чукотско ажалшадай депутадуудай окружной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

„Хүндэлэлэй Тэмдэг" орденоор 88 хүн шагнагдаа. Тэдэнэй дунда: Бердников — „Малыгин" пароходой капитан, Бондаренко— „Диксон" портын начальник, Гудулянов — „Сибиряк" гэжэ ледокольно пароходой капитан, Ковлосская — Русский аралай полярна станциин радистка, Ширшов — Главсевморпутиин начальнигые орологшо, Советскэ Союзай Герой, — урдань Ленинэй хоёр орденоор, „Улаан Одоной" орденоор ба „Ажалай Улаан Тугай" орденуудаар шагнагдаhан; Щухер — Тикси портын начальник.

„Ажалай отличиин түлөө" медаляар 128 хүн шагнагдаа.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай Герой капитан С. И. Косякин. (ТАСС-ын фото-клише).

ССР Союзай Совнаркомдо

П. И. Чайковскиин түрэhөөр зуун жэл гүйсэhэнэй ойе тэмдэглэхэ тухай ба тэрээнэй дурасхалые мүнхэлхэ тухай

Ородой агуухэ композитор П. И. Чайковскиин түрэhэнhөө хойшо зуун жэл болоhониие тэмдэглэн, ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет тогтооно:

1. 1942 ондо, Москва городто П. И. Чайковскидо зорюулагдаhан памятник бариха.

Памятнигай проектдэ конкурс эмхидхэхыень СССР-эй СНК-гэй дэргэдэхи, искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ комитедтэ даалгаха.

2. 1940 оной август хүртэр түрүүшын гурбан томуудынь гаргахаар хараалан, П. И. Чайковскиин музыкальна ба литературна зохёолнуудай хүсэд суглуулбариие, мүн П. И. Чайковскиин суглуулмал зохёолнуудые хэблэн гаргахыень СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи, искусствын хэрэгүүды эрхилхэ комитедые уялгалха.

3. П. И. Чайковскиин нэрэ олгохыень ССР Союзай СНК-гэй дэргэдэхи, искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ комитедтэ зүбшөөрхэ:

Воткинск городдохи музыкальна училищедэ,

Клин городдохи музыкальна hургуулида,

Москва городто шэнээр баригдаhан концертнэ залда.

4. Новинска бульварые П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ улица болгон нэрэлхыень Мосгорисполкомдо дурадхаха.

5. Консерваторинуудай композиторско факультедүүдтэ П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ нэжээд бүриин 400 түхэригэй 10 стипендинүүдые бии болгохо, энээнэй тоодо:

Московско консерваторидо—3 стипенди,

Ленинградска консерваторидо—3 стипенди,

Киевскэ консерваторидо—2 стипенди,

Тбилисскэ консерваторидо—2 стипенди.

6. П. И. Чайковскиин зурагтай юбилейнэ почтово марканууд ые 1940 ондо гаргахыень хэлхээ холбооной Наркомадые уялгалха.

(ТАСС).

Гол мүрэнэй транспортын хүдэлмэрилэгшэдые шагналга

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол гол мүрэнэй транспортые хүгжүүлхэ ба бүхэжүүлхэ хэрэгтэ аижаалтануудые туйлаhанайнь түлөө гол мүрэнэй транспортын 212 хүдэлмэрилэгшэдые ССР Союзай орденуудаар ба медальнуудаар шагнаба.

Ленинэй орденоор 9 хүн шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо: нүхэд Воронков—Волгтанкерэй „Манычстрой" пароходой механик, Ершов — „Павлин Виноградов" пароходой капитан, Залетов—Балаковска судоремонтно заводой токарь, Илюнина—Горьковско портын эхэнэрэй бригадын бригадир, Князева—Камска пароходствын „Старый бурлак" заводой электросварщик, Майоров — Верхне-Волжско пароходствын „Николай Островский" пароходой капитан, Токарев—Камска пароходствын „Пятилетка" пароходой капитан, Сухарин—Волготанкерэй „Микоян" пароходой капитан ба Черемисин—Сухонско пароходствын стахановска ажалай методые бэелүүлхэ инструктор.

Ажалай Улаан Тугай орденоор 19 хүн шагнагдаа, тэдэнэй дунда: нүхэд Волов—Ленинградска гол мүрэнэй портын начальник, Дорохов—Днепропетровско пароходствын капитан-наставник, Кустов—Волжско бассейнова управлениин главна инженер, Шашков—гол мүрэнэй флодой Арадай Комиссар, Чудинов—Камска пароходствын буксирна „Чегрес" пароходой лоцман ба бусад.

„Хүндэлэлэй Тэмдэг" орденоор 53 хүн шагнагдаа, тэдэнэй дунда нүхэд Блидман—гол мүрэнэй Флодой Наркомадай оперативна группын консультант, урдань Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан; Возский—Уhан транспортын инженернүүдэй Горьковско институдай кафедрые даагша—техническэ наукануудай доктор, Петриченко—Волжско замай управлениин астраханска техническэ участогай средне-копановска перекадай бакенщица, Пронин—„Водный транспорт" газетын редактор, Чевак—Днепропетровско портын партбюрогой секретарь ба бусад.

„Ажалай габьяагай түлөө" медаляар 56 хүнүүд, „Ажалай отличиин түлөө" медаляар 75 хүнүүд шагнагдаба.

(ТАСС).

Колхозуудай поле дээрэ

ОВОЩИИН АЖАХЫЕ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕ

Манай городуудай ажалшадые овощоор хангаха тухайда ВКП(б)-эйн XVIII съездын шиидхэбэринүүд соо заагдаhан байна. Энэ хадаа овощеводствын ажалые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилгые манай республикын колхозуудай урда табина.

Манай республика дотор овощь ехээр таридаг аймаг гэхэдэ, Кабанск болоно. 1939 ондо тус аймагай колхозуудаар 513 гектар таригдаhан байгаа. Мүнөө жэлдэ огородой тарилгын талмайнь нилээд үргэдхэгдэжэ, 780 гектар таригдаха байна.

1940 ондо тус аймагай 7 колхозуудта, дулаан барилга баригдаха ба 28 колхозуудта ород янзын дулаан парнигуудай барилга ябуулагдаха.

Теплицэнүүдтэ ба парнигуудта болбосоруулагдаhан эртын овощь болбол үндэр шанарта продукци үгэдэг ба колхозууд хадаа энэ продуктнуудhаа угаахэ олзо оруулна.

Жэшээлхэдэ: Шергинскэ сельсоведэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз болбол овощеводствоhоо 74 мянган түхэригэй; Брянскын сельсоведэй „Майн 1" колхоз—62 мянган түхэригэй ба Турантаевска сельсоведэй, Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхоз—50 мянган түхэригэй олзо оруулаа.

Зүгөөр, планай ёhoop, энэ жэлдэ парнигуудай 6100 хэhэг рама шэнээр баригдаха байhан аад, олонхи колхозуудтань үшөө дүүрээдүй ба, илангаяа Кабанскын сельсоведэй, Кировэй нэрэмжэтэ, Кударым сельсоведэй „Путь Сталина", Турантаевска сельсоведэй, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозууд хожомдожо байна.

Үнгэрэгшэ 1939 ондо, аймагай зарим колхозууд овощиин тарилгада хайша хэрэгээр хандаhан ушарhаа (Быковскэ сельсоведэй, Партиин XVIII съездын нэрэмжэтэ, Елочневскын сельсоведэй „Красный Партизан" ба бусад колхозууд) тон бага ургаса абаhан байгаа. Тиихэдэ, СССР-эй түрүү колхозууд гектар бүриhөө 500-600 центнер ургаса хуряаhан байха юм.

Гүрэндэ овощь тушаалга тухайда ВКП(б)-эйн ЦК-гэй Мартын пленумэй ба СССР-эй СНК-гэй тогтоолнууд болбол овощеводствын ажахые хүгжөөлгэдэ ба тэрэнэй ургасые дээшэлүүлгэдэ анхаралаа ехээр табихыень колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгална.

Ю. Цыренов.

Туhаламжануудые саг соонь үзүүлхэ

Шаралдай, майн 7. (Телефоноор абтаба). Апрель hарада Гашайн МТС болбол эрхим тракторнистнууд-максимовтанаараа үүсхэгдэhэн, Бүхэсоюзна Партийна Конференциин нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованида бүхы МТС-ээрээ оролсожо, республика дотороо түрүү hуури эзэлхэ гэhэн большевистскэ уялгануудые абаhан юм. Тэрэ уялганuудые хүндэтэйгээр бэелүүлгэ хадаа—тракторнистнууд, комбайнернууд ба бусад хүдэлмэрилэгшэдэй арюун уялга.

„Эдэ уялгануудые бэелүүлхын тула манайда хүсэн, аргабайдалнууд бии, тэрээниие лэ зүбөөр ба хүсэдөөр хэрэглэлгэ, hайнаар ажаллалга биднэhээ эригдэнэ"—гэжэ, гашайнхид болбол Максимовай бригадын тракторнистнуудай хандалгые зүбшэн хэлсэлгэ тушаа асуудалаар зарлагдаhан суглаанайгаа резолюци соо бэшээ hэн.

Тэрэ гэhээр нилээд ехэ саг үнгэрөө. Хабарай тарилгын үедэ максимовтан ажалай hайн показательнуудые туйлана. Тэдэнэр болбол условно трактор бүхэнөөр 200 шахуу гектар хахалаа. МТС-эйгээ дамжуулгын Улаан Тугые барижа ябана. Мүн, тэрэ соревнованида оролсогшод, Павлуцкиин № 11 бригадын тракторнистнууд ба бусад болбол өөhэдынгөө уялгануудые хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, ажалай үндэр жэшээнүүдые харуулна.

Зүгөөр, запасной частьнуудай, илангаяа свечкын дутамаг ба зарим тракторнуудай муугаар ремонтологдоhон ушарhаа, тракторна паркнь хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө 12 тракторнууд ажалгүй хэбтэнэ. Теэд, энэ ушар тухайда Наркомземдэ ба ГУТАП-та мэдээсэжэ, запасной частьнуудта захил хэhэншье hаань, тэдэ организацинууд зохихо хэмжээнүүдые абаадүй байна.

Бүхы аргабайдалнуудаа хэрэглэхэ

Бичура, майн 8. (Телефоноор абтаба). Манай аймагай колхозууд болбол тарилгын планиие мини 77,22 проц. дүүргээд байна. Тракторна парк тон муугаар хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй результатта, хабарай тракторна хүдэлмэринүүдэй план арай гэжэ 30 гаран процент дүүргэгдээ. Горючиин, запасной частьнуудай дутаhан, оперативна хүтэлбэриин үгы дээрэhээ, Окино-Ключевскэ МТС-эй олонхи тракторнууданьажалланагүй.

Нютагай хүтэлбэрилхы организацинууд—сельсоведүүд ба колхозуудай правлениинүүд болбол тарилга тухайда ВКП(б)-эйн Обкомой бюрогой ба БМАССР-эй Совнаркомой тогтоолнуудай үндэhэ hуури дээрэ, дутуунуудаа дары усадхаха хэрэгтэ эрид хэмжээнүүдые абанагүй.

Крупскаягай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи партийна эхин организаци (секретарьнь нүх. Тукнев) болбол колхознигуудай үйлэдбэриин дэбжэлтые, үндэр бүтээсын түлөө тэмэсэлые толгойлногүй. Тарилгын тон аали темптэйгээр ябуулагдажа, планайнь оройдоо 30 гаран процент дүүргэгдээд байхада, партийна суглаа нэгэшье дахин зарлаагүй, колхознигуудай дунда полит-массова хүдэлмэринүүдые дэлгэрүүлээгүй байна. Мүн, Калининай нэрэмжэтэ колхоздо иимэ фактнууд үзэгдэнэ.

Бүхы аргабайдалнуудаа хэрэглэжэ, дутуунуудаа дары усадхаха, тарилгын гол хүдэлмэринүүдые ойрын 2-3 хоног соо дүүргэхэ зорилго биднэй урда табигдана.

Ен. Цыбиков—Бичурын Аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшые орологшо.

Тракторнууднь муугаар хүдэлмэрилнэ

Хори, майн 5. (Телефоноор абтаба). Хоринн аймаг дотор хабарай тарилгын эмхигүйгөөр ябуулагдажа ба тракторнуудайнь муугаар хүдэлмэрилжэ байhаниинь „Хабарай тарилгын абаса тухайда" БМАССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-эйн Бурят-Монголой Обкомой бюрогой, 1940 оной майн 4-нэй тогтоол соо заагдаhан байна. Хэжэнгын МТС-эй тракторнууд болбол муугаар ремонтлогдоhон ушарhаа, саг үргэлжэ эбдэржэ, ехэнхи сагаа дэмы үнгэргэнэ. Тракторнуудай ба унаагай хүсые хүсэдөөр хэрэглэдэггүйнь ба хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхээгүйнь шалтагаанhаа, планайнь оройдоо 47 процент дүүргэгдээд байна.

Д. Дугарон.

1939 ондо болоһон, хүнзоной бүхэсоюзна бэшэлгын мэдээнүүд тухай СССР-эй Госпланай Арадай-Ажахын Бүридхэлэй Центральна Управлениин мэдээсэл

1939 ондо болоһон, хүнзоной бүхэсоюзна бэшэлгын материалнуудые шалгаһанай результадта, СССР-эй Госпланай Арадай-Ажахын Бүридхэлэй Центральна Управлени болбол, 1939 оной январиин 17-ной байдалаар, бүхыдөө 170467186 хүнүүдэй 169519127 хүнүүд тушаань СССР-эй хүнзоной составай характеристикые наһааран̄ь, бэшэг мэдэлгээрэнь, эрдэмээрэнь, национальностяарань ба общественнэ группануудаарань илган абаба. Тон хойто талын районуудта бэшэлгын тон орой эхилһэн дээрэһээнь, тэндэхи бэшэлгын материалнуудые шалган тоололго үшөө дүүрээдүй.

I. 1939 ОНОЙ БЭШЭЛГЭЭР ССР СОЮЗАЙ ХҮНЗОНОЙ НАҺАНАЙ СОСТАВ

(Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыгөөр)

Наһанай группанууд	нюурнуудай тоо	Процентээр
7 наһан хүртэр	31412232	18,6
8—11 наһан	16409098	9,7
12—14 „	13336151	7,9
15—19 „	15124176	18,0
20—29 „	30639041	18,0
30—39 „	25332993	14,9
40—49 „	15235864	9,0
50—59 „	10867408	6,4
60 ба дээшэ . наһан . . .	11129290	6,6
Заагдаагүй наһан . . .	32874	0,0
хамта	169519127	100,0

2. 1939 оной бэшэлгээр, 9 ба дээшэ наһатай, СССР-эй хүнзоной бэшэг мэдэлгэнь

(Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыгөөр)

	Бэшэг мэдэгшэдэй процент: 9 ба дээшэ наһатан — эрэшүүд	эхэнэр	хамта	Тэдэнэй тоодо: 9-һээ 49 хүртэр наһатан — эрэшүүд	эхэнэр	хамта	50 ба дээшэ наһатан — эрэшүүд	эхэнэр	хамта
Бүхы хүнзон									
1897 оной февраль 9-дэ	35,8	12,4	24,0	39,1	13,7	26,3	20,5	6,5	13,3
1926 оной декабрь 17-до	66,5	37,1	51,1	71,5	42,7	56,6	40,6	11.4	24,5
1939 оной январь 17-до	90,8	72,6	81,2	95,1	89,1	64,5	24,9	40,9	—
Тэдэнэй тоодо: городской зон									
1897 оной февраль 9-дэ	63,3	39,3	52,3	65,5	43,1	55,6	48,7	23,1	34,9
1926 оной декабрь 17-до	85,3	67,6	76,3	88,0	73,9	80,9	67,5	35,9	49,3
1939 оной январь 17-до	95,7	84,0	89,5	97,6	91,0	94,2	82,2	46,5	61,1
хүдөөгэй зон									
1897 оной февраль 9-дэ	81,1	8,6	19,6	34,3	9,6	21,7	17,0	4,1	10,5
1926 оной декабрь 17-до	61,9	30,0	45,2	67,2	35,3	50,6	35.6	6,3	19,6
1939 оной январь 17-до	88,2	66,6	76,8	93,8	79,2	86,3	56,9	15,8	32,3

3. СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДААР ИЛГАХАДА, 1939 ОНОЙ БЭШЭЛГЭЭР СССР-эй, 9 БА ДЭЭШЭ НАҺАТАЙ ЗОНОЙ БЭШЭГ МЭДЭЛГЭНЬ

(Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыгөөр)

Союза республиканууд	9 ба дээшэ наһатан бэшэгтэнэй проц.: 1926 он дек. 17 до — эрэшүүд	эхэнэрнүүд	хамта	1939 он январь 17-до — эрэшүүд	эхэнэрнүүд	хамта
1. РСФСР	72,0	40,2	55,0	92,3	73,0	81,9
2. Украинска ССР	75,5	40,9	57,5	94,8	76,8	85,3
3. Белорусска ССР	71,5	35,8	53,1	90,7	68,1	78,9
4. Азербайджанска ССР . . .	33,2	16,4	25,2	81,5	64,5	73,3
5. Грузинска ССР	55,5	39,4	47,5	86,1	74,6	80,3
6. Армянска ССР	49,5	19,2	34,5	85,0	62,4	73,8
7. Туркменскэ ССР	16,5	7,7	12,5	73,3	60,6	67,2
8. Узбекскэ ССР	14,2	6,5	10,6	73,6	61,6	67,8
9. Таджикска ССР	6,2	0,8	3,7	77,7	65,2	71,7
10. Казахска ССР	32,6	12,5	22,8	85,2	66,3	76,3
11. Киргизскэ ССР	22,1	7,4	15,1	76,7	63,0	70,0
СССР	66,5	37,1	51,1	90,8	72,6	81,2

4. 1939 ОНОЙ БЭШЭЛГЭЭР, ССР СОЮЗАЙ ХҮНЗОНОЙ ЭРДЭМЭЙ ХЭМЖЭЭ

(Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыөөр)

Наһанай группанууд	эрдэмтэ нюурнуудай тоо: дунда — эрэшүүд	эхэнэрнүүд	хамта	дээдэ — эрэшүүд	эхэнэрнүүд	хамта
29 наһан	5153426	4419568	9572994	169774	123479	293253
30-39 наһан	1250852	927792	2178644	325308	134290	459598
40-49 наһан	483292	372430	855722	143469	64895	208364
50 ба дээшээ . . .	290305	278250	568555	88609	29686	118295
заагдаагүй наһан .	1617	990	2607	334	253	587
хамта .	7179492	5999030	13178522	727494	352603	1080097
1000 хүн бүридэ хүртэхэнь	88,6	67,8	77,7	9,0	4,0	6,4

5. СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДААР ИЛГАХАДА, 1939 ОНОЙ БЭШЭЛГЭЭР СССР-эй ХҮНЗОНОЙ ЭРДЭМЭЙ ХЭМЖЭЭ

(Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыгөөр)

Союзна республиканууд	Дээдэ эрдэмтэй нюурнуудай тоо: дунда	дээдэ	1000 хүндэ хүртэхэнь: Дунда эрдэмтэйнүүд	Дээдэ эрдэмтэйнүүд
1. РСФСР	8319706	706653	76,8	6,5
2. Украинска ССР . .	2928212	222154	94,6	7,2
3. Белорусска ССР . .	434526	25005	78,0	4,5
4. Азербайджанска ССР	234481	21592	73,2	6,7
5. Грузинска ССР . .	401407	39681	113,4	11,2
6. Армянска ССР . . .	104480	7505	81,5	5,8
7. Туркменскэ ССР . .	57856	4032	46,2	3,2
8. Узбекскэ ССР . . .	241903	19421	38,6	3,1
9. Таджикска ССР . .	40287	2982	27,1	2,0
10. Казахска ССР . . .	368316	27822	59,9	4,5
11. Киргизскэ ССР . .	47348	3250	32,5	2,2
хамта	13178522	1080097	77,7	6,4

6. 1939 ОНОЙ БЭШЭЛГЭЭР ССР СОЮЗАЙ ХҮНЗОНОЙ НАЦИОНАЛЬНА СОСТАВ

(Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыгөөр)

эгээ олонтоогой национальностьнууд	бүлэнэртэеэ зоной тоо	Процентээр
Ородууд	99019929	58,41
украинцууд	28070404	16,56
белоруссууд	5267431	3,11
узбегүүд	4844021	2,86
татарнууд	4300336	2,54
казагууд	3098764	1,83
еврейнүүд	3020141	1,78
азербайджанууд	2274805	1,34
грузинууд	2248566	1,33
армянууд	2152884	1,27
мордовцууд	1451429	0,86
немцүүд	1423534	0,84
чувашинууд	1367930	0,81
таджигууд	1228964	0,72
киргизүүд	884306	0,52
дагестандахи арадууд	857371	0,50
башкирнууд	842925	0,50
туркменүүд	811769	0,48
полягууд	626905	0,37
удмуртнууд	605673	0,36
марийцууд	481262	0,28
коми	408724	0,24
чеченцүүд	407690	0,24
осетинүүд	354547	0,21
грегүүд	285896	0,17
молдаванууд	260023	0,15
карелнүүд	252559	0,15
каракалпагууд	185775	0,11
корейцүүд	180412	0,11
кабардинцууд	164106	0,10
финнүүд	143074	0,08
эстонцууд	142465	0,08
калмыгууд	134327	0,08
латышнууд ба латгальцууд	126900	0,07
болгарнууд	113479	0,07
ингушнууд	92074	0,05
адыгейцүүд	87973	0,05
карачаевцууд	75737	0,04
абхазцууд	58969	0,03
хакассууд	52602	0,03
ойродууд	47717	0,03
курдынууд	45866	0,03
балканцууд	42666	0,03
иранцууд	39037	0,02
литовцууд	32342	0,02
китадууд	29620	0,02
чехүүд ба словагууд	26919	0,02
арабууд	21793	0,01
асирийцууд	20207	0,01
бусад	807279	0,48
хамта	169519127	100,0

7. ССР СОЮЗАЙ ХҮНЗОН

1939 оной бэшэлгын ёһоор, общественнэ группануудаараа (Баруун Украина ба Баруун Белорусси үгыгөөр)

общественнэ группанууд	нюурнуудай тоо (бүлэнэртэеэ)	Процентээр
1. Городой ба сэлогой хүдэлмэришэд . . .	54566283	32,19
2. Город ба сэлогой служащинууд	29738484	17,54
3. Колхознигууд	75616388	44,61
4. Кооперированна кустарьнууд	3888434	2,29
5. Кооперированна бэшэ кустарьнууд . . .	1396203	0,82
6. Таряашад-үмсэтэн	3018050	1,78
7. Ажалшабэшэд	60600	0,04
8. Общественнэ группануудаа заагаагүйшэд .	1235279	0,73
хамта	169519127	100,0

СССР-эй Госпланай Арадай - Ажахын Бүридхэлэй Центральна Управлени.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Селенгын аймагай, Доодо-Бүхэнэй „Красный Октябрь" колхозой хонид бэлшээридэ ябана. (Зүүн гарһаа) колхозой эрхим хонишон Петр Филиппович Лабаев 1940 оной хүдөөажахын выставкэдэ хабаадагшаар баталагдаһан.

МАРТЫН ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛЫЕ ҺАЙШААНА

Мухар-Шэбэр. (Манай спецкоррһоо). Һаяхан, Мухар-Шэбэрэй аймагай партийна активай суглаан болобо. Энээндэ колхозуудай түрүүлэгшэд ба аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа. Актив болбол ВКП(б)-эйн ЦК-гэй Мартын пленумэй дүнгүүд тухайда ВКП(б)-эйн Обкомой хүдөөажахын таһагые даагша нүхэр Барабановай доклад сонособо.

Докладай һүүлээр, үгэ хэлэлгэ эхилээ. Наркомзагай, аймагай этигэмжэтэ нүхэр Хайзик үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэбэ: —Партиин Центральна Комитедэй Мартын пленум болбол хүдөөажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэдэ ба худалдан абалгын политикые үндэһөөрэнь хубилгаа. Малай тоо толгойһоо хараалан, гүрэндэ уялгата тушаалгын хэмжээе олодог гурим хуушарба. Энэ гурим хадаа тарилгые ехэдхэлгэдэ ба малые үсхэлгэдэ колхозуудые эрмэшүүлдэггүй байгаа. Жэшээлхэдэ, „Ударник" колхоз болбол аймаг доторoo нэгэн томо колхоз мүн: 4000 гаран гектар газартай; зүгөөр, оройдоо 35 хонитой, тиимэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ миил 90 кг. нооһо тушаагаа һэн. Харин, шэнэ законой ёһоор, 2,8 центнер тушааха болоно. Мүн 4000 гаран гектар газартай, Цулгын сомоной, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ 10 гаран центнер нооһо тушааһан байна. Мүнөө, шэнэ законой ёһоор юун болоноб? Хонин ажалаараа гээгдэнги байһан „Ударник" ба Сталинай нэрэмжэтэ түрүү колхоз тон адли хэмжээтэй нооһо тушааха. Уялгата тушаалгаһаа үлүү гараһан продуктаа һайндураар гүрэндэ тушааха гү, али өөһэдөөрөө хэрэглэхэ эрхэ колхозуудта олгогдоно. Энэ жэлдэ, малажалай продуктнуудай уялгата тушаалгын хэмжээнь нилээд ехэ болохо байна. Тиимэһээ, колхоз бүхэн өөһэдынгөө фермэнүүдые малаар хүсэд бүридүүлжэ, малажалые хүгжөөлгөөр эрид хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Энэ историческа тогтоолые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула, партийна, комсомольско ба советскэ организацинууд колхознигуудай дунда агитационно-массова хүдэлмэрые үргэнөөр дэлгэрүүлхэнь шухала—гэжэ хэлэбэ.

Тиигээд, нүхэр Михайлов („Победитель" колхозой түрүүлэгшэ), Батуев (АЗО), Будажабэ (Аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ) ба бусад хамта 8 хүн үгэ хэлэбэ. Нүхэр Будажабэ болбол шубуунажалые ба овощь тарилгые дэлгэрүүлгэдэ анхарал хандуулба. Зарим колхозууд малажалые хүгжөөлгөөр ямаршье хэмжээ абадаггүй байгаа гэжэ тэмдэглэбэ. Жэшээнь, Ново-Заганска сомоной „Ударник" колхоз хадаа 1936 ондо 3 хонитой байгаа, 1937 ондо 11 толгой, 1938 ондо 18 ба 1939 ондо арай гэжэ 35 хонидтой болоо. Тэдэ, „Ударник" колхоз хадза хэдэн фермэнүүдые эмхидхэхэ бүхы условинуудтай.

Үгэ хэлэлгын дүүрэмсээр, суглаан болбол ВКП(б)-эйн ЦК-гэй Мартын пленумэй историческа тогтоолые практическа бэелүүлхэ тухайда дэлгэрэнгы тогтоол абаба.

О Цыбиков

Хүдэлмэрөө хэзээ эхилхэ юм?

Мүнөө үедэ, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй дэргэдэхи саг үргэлжын комиссинууд болбол хүдэлмэрөө түлэг ябуулха уялгатай. Гэбэшье, зарим сомонуудай дэргэдэхи комиссинууд хүдэлмэрөө эхилээдүй байһаар. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай, Дээдэ-Бургалтайн сомоной (түрүүлэгшэнь нүх Тункеев) комиссинууд мүнөө болотор, колхознигууд-һунгагшадайгаа дунда ямаршье хүдэлмэринүүдые ябуулаагүй. Колхозно центрнүүдые хүсэд культурна болбосон болгохын түлөө республиканска хүдэлөөн, колхозуудайнь дунда дэлгэрүүлэгдээгүй байна.

Тэрэшэлэн, Селенгын аймагай, Селендумын сомоной колхозуудта энэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Сомоной соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Гармажапов энээн тушаа анхаралаа тон багаар табина.

Ц.

Һургуулинууд хоорондын соревновани

Һаяхан, Улан-Удэ городой № 4 эхин һургуулиин һурагшад болбол һуралсалайгаа жэлые амжалтайгаар, зуун процент успеваемостьнуудтайгаар дүүргэхын түлөө № 7 ба № 8 эхин һургуулинуудай һурагшадые социалистическэ соревнованида уриһан байна.

Дээрэ дурсагдаһан һургуулинуудай коллективүүд № 4 эхин һургуулиин һурагшадай ба отличнигуудай уряае халуунаар дэмжэн абаа.

Эдэ һургуулинуудай бүхы һурагшад соревнованидаа түрүү һуурие эзэлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмэсэжэ байнад.

Е. В. Яцевилло—
№ 4 эхин һургуулиин эрхилэгшэ.

Һургуулинуудта түлеэ бэлэдхэгдээ

Зэдэ. Дээдэ-Ториин сомоной (түрүүлэгшэнь Г. Чагдуров) колхозуудай колхознигууд болбол эхин һургуулинуудта түлеэ бэлэдхэлгын ба зөөлгын планиие дүүргэжэ байна. Алцагын эхин һургуулида 208 кубометр түлеэ бэлэдхэгдээд, мүнөө зөөгдэжэ эхилээ.

Тэрэшэлэн, колхознигууд уншалгынгаа байшангуудые ба клубуудые ерэхэ жэлдэ хэрэглэгдэхэ түлеэгээр хангаа.

Г. Жербаев.

ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺАА

◆ **Нормоёо үлүүлэн дүүргэ**нэ. Хорнин аймагай, Кульс сельсоведэй, Ворошиловай нэрэ жэтэ колхозой колхозник нүхэ Цыдыбдоржи Санжиев болб үдэр бүхэндэ 1,9 га хахалн Нормонь 0,9 га юм. („Улаа туя").

◆ ПВЗ-эйн тендернэ цехы хүдэлмэришэд, стахановцууд олонстаночнигууд, Майн ур тээхи социалистическэ соревнов нида оролсожо, үйлэдбэринги планиие үлүүлэн дүүргэбэ. Зав дой управлени болбол тус цехы эрхим стахановец нүхэр Варкина комсомольско бригадада дамжуу гын Улаан Туг барюулба. („Гиган Бурятии").

◆ **Эрхим стахановка.** Тунк нэй аймагай, „Улаан Малша колхозой колхозница - стахановк нүхэр Сыпыл Вародоновна Актино ва гэгшэ 1929 ондо тус колхозд ороһон юм. Тэрээнһээ хойш мүнөө хүртэр малажал дээрэ— хонинoй товарна фермын хурига шаар хүдэлмэрилнэ. Арбан нэгэ жэлэй торшо дотор 1026 хурга дые түлжүүлэн үсхэһэн байна Энэ үе соогоо нэгэшье хури үхүүлээгүй. Нүхэр Актиновагай стахановска хүдэлмэрые сэгнэж колхозой правлени болбол ж бүри шагнадаг юм. БМАССР-и правительство болбол эрхим хон шон нүх. Актиновае өөдолой маш наар шагнаа һэн. („Красно знамя").

—о—

ХАРГЫН ТУСХАЙ БРИГАДАНУУДЫЕ ЭМХИДХЭХ

Тарбагатайн аймагай зарн колхозууд болбол харгы за барилгада тусхай бригадануу мүнөө хүртэр эмхидхээгү Жэшээлхэдэ, „Серп ба молот" колх (түрүүлэгшэнь нүхэр Гребен ков), Дзержинскиин нэрэм (түрүүлэгшэнь нүхэр Рандин) бусад колхозуудай хүтэлбэри шэд болбол харгын бригадан дые эмхидхэхын тула ямар хэмжээнүүдые абанагүй.

Тарбагатайн ба Ехэ-Куналэ сельсоведүүдэй түрүүлэгшэ нүхэд Чебунин ба Попов гэгш энэ хүдэлмэриие һайжаруулх тула тодорхой хүтэлбэри ханг дүй байха юм.

Иимэһээ, харгы заһабарил эхин кварталай план ай доторонь оройдоо 5,5 проц дүүргэгдээ.

Ц. Оронгоев

VI Сессиин материалну тай танилсана

Улан-Удын Депогой вагонуу заһабарилха участогай хүдэлмэ шэдэй дунда агитационно-масс хүдэлмэри үргэнөөр. дэлгэрүү дээ. Депогой партийно-ком мольско организацинууд бол агитаторнуудтаа практическа методическа туһаламжануу үзүүлэн, тэдэнэй хүдэл риие эрхимээр хүтэлбэри Энээнэй ашаар, бүхы агитатор дань занятинуудаа регулярн үнгэргэнэ.

Агитаторнууд нүхэд Лукон Собенков ба бусад хадаа хүд мэришэдые СССР-эй Верх Соведэй VI Сессиин материал тай танилсуулжа байна.

Бизьяев.

Харюусалгата редактор **Р. БИМБАЕВ**

Адрес редакции г. Улан-Удэ, Каландарашвили, 19. Телефоны: секретариат—3-44; отдел партийной жизни и агитации и пропаганды 7-55 — 2 зв.; Сельхоз отд. — 7-55; отдел кадров и писем — 5

Типография НКМП.

Уполномоченный Бурглавлита 3106